

ספרד - אלופת העולם בקואופרציה (ולא רק בכדורגל)

:: אילנה לפידות

במישור האזורי. עד מהרה למדה החבורה על ההבדלים בחקיקה ובתקנות בנושא הקואופרטיב בין ספרד לישראל. כך היה, למשל, כאשר נפגשנו בקואופרטיב שהוקם ע"י אם ושלוש בניה, בעלי חווה חקלאית גדולה (בספרד יכולים 3 אנשים להקים קואופ', בעוד בישראל דרוש מינימום של 7 שותפים). המשפחה, בעלת החווה החקלאית, סיפרה שהקואופרטיב שלהם מקבל הטבות ממשלתיות, עפ"י החוק הספרדי, ש'סתם' בעלי חווה משפחתית לא יכולים לקבל. למדנו, לפיכך, שנכון להיום ספרד היא מדינה תומכת התארגנות קואופרטיבית הרבה יותר מישראל העכשווית.

התארחנו במשך השבוע בעיירה אוסונה, במנזר עתיק שהפך ל"בית ספר לכלכלה סוציאלית". אוסונה היא עיירה קטנה הנמצאת במרכז אנדרלוסיה, בין סביליה, קורדובה, גרנדה ומלאגה. מבנה המנזר הישן והיפה היה בהחלט מעורר השראה. ממנו יצאנו לפגישות עם אנשי קואופרציה (וכמובן גם לסטודנטים באתרי התיירות בערים היפהפיות הללו, המשמרות את התרבות האיסלאמית והתרבות היהודית של "תור הזהב"). נפגשנו עם מנהלי ביה"ס לכלכלה סוציאלית וביה"ס לפיתוח יזמות, בהם עוסקים בפיתוח שיטות הניהול, בטיפוח המנהלים ובחדשנות, כמו גם עם מנכ"ל התאחדות ארגוני הכלכלה הסוציאלית, מנכ"ל תנועת הקואופרציה ועם שותפויות של עובדים, ארגונים חזקים הפועלים באזור ואינם מתביישים לדבר אידיאולוגיה, בצד המאמץ להפוך את העסקים הקואופרטיביים לכדאיים ורווחיים לחבריהם.

אזור האוטונומיה של אנדרלוסיה הוא אזור חקלאי ברובו ורמת החיים בו נמוכה לעומת מחוזות אחרים בספרד. עם זאת, האזור מתאפיין בפיתוח מואץ, ושיעור צמיחה הכלכלית מהגבוהות במדינה. במהלך הסטודנטים קלטו עינינו קילומטרים על קילומטרים של

בעשור האחרון יצאו קבוצות רבות, בין השאר מטעם המרכז ללימודי הקואופרציה ואיגוד התעשייה הקיבוצית, לסיור בעקבות התנועה הקואופרטיבית החזקה והמרשימה של הבאסקים במונדרגון. רוני בוכמן, מדריך הסטודנטים, היה מספר שלא רק בצפון, בארץ הבאסקים, פורחת הקואופרציה - יש מה לראות וללמוד גם בדרום ספרד, באנדלוסיה, לשם הוא מוזמן לעתים גם כמורה וכמדריך בבית הספר לקואופרציה של האגודות המקומיות. בעקבות המלצתו, ולאחר פנייה ממני, התארגנה קבוצה מטעם המועצה האזורית מטה יהודה, שיצאה לסיור בדרום ספרד.

המשלחת של מטה יהודה כללה את ראש המועצה, משה דדון, מנהלי מחלקות במועצה, חברי מליאה, פעילים מיישובי המועצה, 3 בעלי יקבים, מנהל עמותת התיירות ומנהל החברה לפיתוח - חבורה רצינית שיצאה ללמוד את יתרונות השיתוף והקואופרציה

הסיפור המרתק ביותר שפגשנו הוא של קבוצת "סירה נודדה" - קבוצת נשים שעסקו בעבודות ניקיון במשרדים ובתי עסק בשכר עלוב, התארגנו, הקימו קואופרטיב והתחרו בחברות שהעסיקו אותן בעבר.

קואופרטיב "סיירה נבדה"
הוא בהחלט משהו שניתן
ללמוד ממנו ואולי לנסות
ליישם בארץ - כתחליף
לחברות כוח האדם
המעסיקות עובדות ניקיון
בתנאי עבדות.

יתכן וצריך לפתוח גם
בישראל בתי ספר ל"כלכלה
סוציאלית", שבוגריו ילמדו
להתמודד מול רעיונות השוק
החופשי השולטים בכיפה
ומול שליטת משפחות ההון
בחברה הישראלית.

אילנה לפידות
היא חברת קיבוץ
צרעה, עוסקת
בעידוד התחדשות
הקואופרציה בישראל
ובסיוע לקואופרטיבים
בהקמה.

✉ lapidot@tzora.co.il

בעצם, קם במקומותינו קואופרטיב "שומר
ישראל", שיש לו קושי להתחרות בחברות
השמירה שאינן מספקות תנאים סוציאליים
נאותים לעובדיהן. כדי להגיע להישגים
כאלה בישראל - יתכן וצריך לפתוח גם
כאן בתי ספר ל"כלכלה סוציאלית", שבוגריו
ילמדו להתמודד מול רעיונות השוק החופשי
השולטים בכיפה ומול שליטת משפחות ההון
בחברה הישראלית. איפה "חברת העובדים"

כרמי זיתים וחמניות פורחות. הוסבר לנו
כי בשנים האחרונות משתדלים החקלאים
באנדלוסיה לעבור מייצור חקלאי בלבד
לייצור מוצרי מזון, וכתוצאה מכך התפתחה
באזור תעשיית שמן, יין ומוצרים חקלאיים
נוספים. הקואופרציה רווחת גם בתעשיות
אלו. באחד מן הסיורים ביקרנו בקואופרטיב
שהוא בית אריזה לפירות התוצרת החקלאית
של החקלאים השותפים, בקואופרטיב לייצור
שמן זית ויקב קואופרטיבי. ביקב סיפרו לנו
חבריו שקודם להקמת הקואופרטיב הם מכרו
את הפרי במחירים אפסיים ליצרנים, עד
שהתארגנו להפיק בעצמם, בכוחות משותפים,
את המוצר הסופי. נוכחנו כי הקואופרטיב
מחזק את חבריו ומשפר את רמת חייהם.

הסיפור המרתק ביותר שפגשנו הוא של
קבוצת "סיירה נוודה" - קבוצת נשים שעסקו
בעבודות ניקיון במשרדים ובתי עסק בשכר
עלוב, התארגנו, הקימו קואופרטיב והתחרו
בחברות שהעסיקו אותן בעבר. הקואופרטיב
התפתח ונכנס גם לנושא השיפוצים (כששאלנו
אם מתקבלים גם גברים לקואופרטיב - התשובה
הייתה חיובית). כיום מונה הקואופרטיב כ-60
חברות וחברים והוא מעסיק גם שכירים -
סטודנטים ואחרים. התעניינו באשר לשכר
ולזכויות הסוציאליות של השכירים - נאמר
לנו שהשכר מתאים לשכר השוק. שכיר(ה)
לאחר 3 שנות עבודה יכול(ה) להתקבל
לחברות וליהנות גם מחלוקת הרווחים.
מכיוון שהממשלה רואה בקואופרטיב הזה
עסק חברתי הוגן - הקבוצה זוכה במכרזים
של ממשלת אנדלוסיה ואחראית לניקיון
במשרדי הממשלה. הקואופרטיב נכנס לתחום
נוסף - ניהול ואחזקת בתי אבות ומוסדות
סיעוד. ביקרנו במוסד גריאטרי קואופרטיבי
כזה בסביליה ופגשנו את הצוות המנהל
והמפעיל אותו (נשים צעירות ומרשימות).
קבוצת "סיירה נבדה" (על שם ההרים שפסגותיהם
מושלגות גם בחום של 37 מעלות) היא
בהחלט דוגמא נפלאה של קבוצה שהתחילה
משפל המדרגה (חלק מהנשים המייסדות
היו אנאלפביתיות ממש), נטלה את גורלה
בידיה, והגיעה לכדי תאגיד מתפתח, מצליח
ומרוויח, אשר תורם רבות לחברה סביבו.
בהחלט משהו שניתן ללמוד ממנו ואולי לנסות
ליישם בארץ - כתחליף לחברות כוח האדם
המעסיקות עובדות ניקיון בתנאי עבדות. ברור
שהדברים אינם פשוטים וקשה יהיה לקבוצה
כזו, אם תתארגן במקומותינו, להתחרות
במחירים שמציעות חברות כוח האדם. כך,

של פעם... בינתיים נמשיך לצאת לסיורים
בספרד ובאיטליה, להכיר תנועות קואופרטיביות
חזקות, מצליחות וערכיות - ולקנא.
ובאשר לכדורגל - לקראת סיום הסיור נטשנו
את המנזר באוסונה והתאכסנו במלון בעיר
מלאגה. הייתה לנו הזכות לנסות לישון
בלילה שבו ניצחה ספרד את גרמניה בגמר
גביע העולם בכדורגל - כשרחובות מלאגה
מלאו מחוללים, מצפצפים, שורקים ומזמרים.
לישון היה קשה. באחד המזנונים ברחוב
קיבלנו, למחרת, חולצות טריקו אדומות של
הנבחרת. היינו צריכים לנחש, כנראה, שספרד
עומדת לנצח, בזכות המשחק הקואופרטיבי
כמובן. בספרד יש קואופרציה גם בכדורגל:
כידוע, קבוצת "ברסה" בכרצלונה מתנהלת
כקואופרטיב של אוהדיה, כולם בעלי מניות
שוות, המנהלים אותה עפ"י כללי ניהול
הקואופרטיב.